

תחילה וראש יש להקדים שחסידות ברסלב נשארה נאמנה לרבינו האריז"ל וכתביו **ככתבם וכלשונם**. ללא מעטה של דמיונות שוא, ולא התירו את הרצועה בתפילה שלא בזמנה, ובאכילה ושתייה לפני תפילת שחרית שבזוהר דימו האוכל ושותה שלא מאונס למעונן ומכשף רח"ל, ובגמרא נאמר על כך והשלכת אותי מאחורי גִּוְךָ, שפירושו הוא שמשליכים ה' ירחם את השכינה לאזור הקליפות אשר נמצא מאחור כידוע, והפירוש העמוק הוא שישנם בירורים שנעשים על ידי התפילה והוא בירורים בפנימיות וישנם בירורים על ידי אכילה והם בחיצוניות, ומסוכן להכנס לאזור בו הבירורים קשים יותר הנעשים על ידי אכילה לפני שנכנסים ומבררים מבחינת הדיבור שהיא התפילה. לכן לאחר התפילה תמיד נמצא שיש עניין לאכול פת של שחרית, וכן בנוגע לקידוש של ערב שבת להזדרז ולא להתעכב אלא ילך מיד ויערוך הקידוש וכדומה. קודם בירורי הפנימיות ולאחר מכן החיצוניות. קודם יקדים תפילה ולאחר מכן יהיה לו כח לברר מבחינת בירורי החיצוניות, מעשה, אכילה. חסידי ברסלב נהגו בצומות ובסיגופים לכפרת עוונות כמנהג המקובלים הספרדים שנהגו עפ"י האר"י. ומקפידים בקריאת שמע שעל המיטה בנוסח האר"י הכולל את הוידוי הארוך שכנגד ד' מיתות בי"ד. ובאמירת תיקון חצות, כי בכל זה הקפיד ר' נחמן זיע"א מאוד, כיוון והיה מקושר לכתבי הזוהר וכוונות האר"י בכל נפשו, ויותר מכך שאנו מוצאים תורות שלמות שלו! בנויות עפ"י כוונות האר"י כמו כוונות אלול – החיריק והסגול, וכוונות התפילין וכדו', וכמו שהוא העיד בעצמו במקומות רבים מאוד בספריו הקדושים. ונביא

דוגמאות מעטים: שיחות הר"ן, סעיף ל"א: "ראוי להזדרז להתפלל תמיד בבקר השכם בכל מה שיוכל כי לפי גודל מעלת התפלה שיקרה מעלתה מאד מאד, מי יודע אם יזכה אחר כך להתפלל, על כן כל מה שיוכל להקדים עצמו ראוי לו לזרז מאד ולהקדים": סימן רע"ז: אמר שמעולם לא שתה אפלו מים קודם התפלה והקפיד מאד על אלו השותין קאווע (קפה) וכיוצא בזה קודם התפלה: ליקוטי מוהר"ן סימן קמ"ט: "תצות לילך אקום להודות לך על משפטי צדקך. תצות הוא מסגל כמו פדיון, כי הוא המפקת הדינים, וזהו, על משפטי צדקך הינו שצדק גובר על משפט התקון לזה, תצות לילך אקום. חיי מוהר"ן סי' תפ"ז: "אמר הצדיקים שוגים בזה, במה שמאחרים זמן תפילה". אומר רבינו האריז"ל שכתב מפורש שאפילו תלמיד חכם שעוסק כל היום בתורה אם חטא חייב לעשות התיקונים כדי שיתכפר לו ולא תועיל לו כל תורתו לנקותו מהפגם ללא התיקונים. וכלשונו בשער רוח הקודש: "גם ענין התענית, דע כי אמרו חז"ל בגמרא האי צורבא מרבנן המתענה, ליכול כלבא שירותיה. וטעם הדבר הוא, כי מי שלא חטא מימיו אינו צריך להתענות, כי עסק התורה הוא גדול מן התענית, לפי שהוא ממשיך ומביא לנפשו שפע ומזון ממקום גבוה, שהוא מן חכמה, בסוד והחכמה תהיה בעליה והם סוד מוחין דגדלות, אבל מי שחטא מוכרח הוא שיתענה כדי שימרק עוונותיו ויתקן המקום אשר פגם בו ואח"כ יעלה משם למעלה. אמנם ביום תעניתו מגיע ממקום גרוע מן הראשון, שהוא ממוחין דקטנות בלבד, ומהם נמשך לו שפע ובהם הוא ניזון ביום תעניתו". ונקטו רבינו הרש"ש וכל קדושים עמו כדעת האר"י. וגם רבי נחמן דעתו כהאר"י וכמו שכתב מפורש בליקוטי מוהר"ן, תורה נ', וזה

לשוננו: "וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֵנוּם לְבָרְכָה: 'צוּרְבָא מַרְבָּנָן דִּיתִיב בְּתַעֲנִיתָא, לֵיכוּל כְּלָבָא שִׁירוּתָא' כִּי בּוּדָאי הַצְדִּיק אֲכִילְתּוּ הִיא יָקָר הָעֵרֶךְ כִּי מִשְׁבִּיעַ אֶת נֶפֶשׁ דְּקַדְשָׁה כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: "צְדִיק אֲכִיל לְשִׁבְעַ נֶפֶשׁוֹ" וְהֵאֵי צוּרְבָא מַרְבָּנָן דִּמְרַעִיב אֶת נֶפֶשׁוֹ, וְאִין יוֹדַע לְהַשְׁבִּיעַ נֶפֶשׁוֹ בְּשִׁבִיל זֶה לֵיכוּל כְּלָבָא שִׁירוּתָא, שְׁגָם בְּהֵם כְּתִיב: "לֹא יָדְעוּ שִׁבְעָה" כִּי גַם הוּא אִין יוֹדַע אִיךָ לְהַשְׁבִּיעַ אֶת נֶפֶשׁוֹ הַיְקָרָה. וּבְשִׁבִיל זֶה נִקְרָא כְּלָב בְּשֵׁם שְׁגָל כִּי הוּא בָּא עַל תְּאֵנוֹת הַמְּשָׁגֵל כַּנִּלְ"ל וְדוֹקָא שְׂאִין צָרִיד לְהַתְעַנּוֹת וּמִתְעַנֶּה אַזִּי לֵיכוּל כְּלָבָא שִׁירוּתָא אֲבָל מִי שֶׁצָּרִיד לְהַתְעַנּוֹת בּוּדָאי צָרִיד לְהַתְעַנּוֹת וּמִצְוָה הוּא וְזֶה בְּחִינַת דִּיתִיב בְּתַעֲנִיתָא, יְתִיב דִּיִּיקָא, יְתִיב, הוּא מוֹרָה עַל הַדְּבָר שֶׁאִין מִשְׁתַּנֶּה."

ובתורה נ"ז כתב: כִּי עַל יְדֵי הַצּוּם, נִכְנָע הַכְּבֵד לְפָנֵי הַמַּח כִּי בְיוֹם שֶׁאָדָם אוֹכֵל אֶז הַכְּבֵד נִזוֹן תְּחִלָּה וְאַחַר כֵּךְ הוּא שׁוֹלַח לְהַמַּח נִמְצָא בְיוֹם הָאֲכִילָה, הַגְדָּלָה וְהַמְּשָׁשָׁלָה לְהַכְּבֵד וּכְשֶׁמִּתְעַנֶּה, אַזִּי נִזוֹן הַמַּח תְּחִלָּה, וְהַמַּח שׁוֹלַח מִזוֹן אַחַר כֵּךְ לְהַכְּבֵד נִמְצָא בְיוֹם הַצּוּם, נִכְנָע הַכְּבֵד לְפָנֵי הַמַּח, וְהַגְדָּלָה וְהַמְּשָׁשָׁלָה לְהַמַּח וְזֶהוּ תְּקוּן לְמַה שֶׁפָּגַם בְּתְחִלָּה בְּהַחֲכָמָה שֶׁהִיא הַמַּח, שֶׁהִיא הַצָּלָם הַמְּאִיר בְּפָנָיו וְעַכְשָׁיו עַל יְדֵי הַתְעַנּוּת, הוּא מְכַנִּיעַ אֶת הַכְּבֵד וְנוֹתֵן הַמְּשָׁשָׁלָה לְהַמַּח וּכְשֶׁנִּכְנָע הַכְּבֵד, שֶׁהוּא רֹאשׁ הַמְּקַטְרָגִים אַזִּי נִכְנָעִים כָּל הָאוֹיְבִים הָאֲחוּזִים בְּהַכְּבֵד וְזֶה אוֹתִיּוֹת צוּם נוֹטְרִיקוֹן: וְכַתּוּבִי מִפְּנֵי צָרִיו, שֶׁעַל יְדֵי הַצּוּם, נִכְנָע הַכְּבֵד, וְנִתְתַקַּן מִחַ הַחֲכָמָה שֶׁהִיא הַצָּלָם, וּמְאִיר בְּפָנֵי אָדָם, וְעַל יְדֵי הַצָּלָם שֶׁבְּפָנָיו עַל יְדֵי זֶה: "וְכַתּוּבִי מִפְּנֵי צָרִיו", מִפְּנֵי דִיִּיקָא כַּנִּלְ"ל...זֶהוּ בְּחִינַת תְּקוּן הַכַּעַס עַל יְדֵי הַתְעַנּוּת כַּנִּלְ"ל בְּחִינַת: "מִי זֶה בָּא מֵאֲדוּם חֲמוּץ בְּגָדִים" 'אֲדוּם', זֶה בְּחִינַת כְּבֵד הַנִּלְ"ל וְחֲמִץ זֶה בְּחִינַת הַכְּנָעוֹתוֹ,

בְּחִינַת תַּעֲנִיּוֹת, בְּחִינַת הַעֲדָר אֲכִילָה בְּחִינַת: "כָּל מִחְמַצֵּת לֹא תֹאכְלוּ" 'לֹא תֹאכְלוּ', זֶה בְּחִינַת תַּעֲנִיּוֹת הַגַּ' ל...

ובתורה ס"ב כתב: וְלִהְיוֹת נִיצוּצֵי הַדְּבֹר, צָרִיךְ לְתַעֲנִיּוֹת: "מִדֶּרֶךְ פְּשָׁעִים וּמַעֲוֹנוֹתֵיהֶם יִתְעַנּוּ" וְכוּ' אֲזִי: "יִשְׁלַח דְּבָרוֹ" כִּי עֵקֶר תְּקוּן הַדְּבֹר, הוּא עַל יְדֵי הַתַּעֲנִיּוֹת .... וְכִשְׂרָאֲשִׁי הַתְּאוֹת שֶׁהֵם הַקְּלִיפּוֹת מִתְּגַבְּרִים צָרִיךְ לְהִדְבִּיק וְלְהַסְתִּיר אַחֲרֵי הַקְּדֻשָּׁה שֶׁלֹּא יִיגָדוּ וְדַבְּרוּ אַחֲרֵי הַקְּדֻשָּׁה, הֵיא עַל יְדֵי הַתַּעֲנִיּוֹת כְּמוֹ שְׁפוֹתְבִים שֶׁמֶ הַגַּ' הַ בְּחִינַת אַחֲרֵים שְׁפוֹתְבִים מִתְּחִלָּה יו"ד וְאַחַר כֵּךְ כְּשֶׁרוּצִים וְכוֹתְבִים ה"א, חוֹזְרִים לְאַחֲרֵים וְכוֹתְבִים יו"ד ה"א וְכוּ' כֵּן הַתַּעֲנִיּוֹת, שֶׁהוּא עֵקֶר הַכְּנָעָתוֹן שֶׁל הַשָּׂרִים הַגַּ' ל הוּא בְּחִינַת דְּבָרוֹת אַחֲרֵי הַקְּדֻשָּׁה כִּי עֵקֶר זְכוּת הַתַּעֲנִיּוֹת אֵינוֹ אֶלָּא כְּשֶׁאֲנוּ חוֹשְׁבִים הַשְּׁעוֹת שֶׁהִתְחִיל לְהַתְּעַנּוֹת לְמַשָּׁל כְּשֶׁמִּתְעַנֶּה שְׁנֵי יָמִים, הַיּוֹם הַשְּׁנִי שֶׁהוּא נֶחֱשֵׁב בְּיוֹתֵר אֵין מִחֲמַת עֲצָמוֹ אֶלָּא מִחֲמַת שְׁאֲנוּ חוֹזְרִים לְיוֹם רֵאשׁוֹן, אֲזִי נֶחֱשֵׁב יוֹם שְׁנִי לְזְכוּת יוֹתֵר גַּם כִּי עֵקֶר כָּל הַדְּבָרִים הֵן הַתְּחִלָּה, כִּי 'כָּל הַתְּחִלוֹת קְשׁוֹת' מִחֲמַת שְׁיּוּצָא מִהֶפֶךְ לְהֶפֶךְ אֲבָל אַחַר הַתְּחִלָּה, הוּא נִכְנָס מְעַט בְּהַרְגֵל וְאֵינוֹ קָשָׁה עָלָיו כֹּל כֵּךְ וְכֵן בְּכָל יוֹם וְיוֹם שֶׁהוֹלֵךְ לְמִרְחוֹק מִהַתְּחִלָּה, כֵּן נִקְל הַדְּבָר שֶׁנִּכְנָס מְעַט בְּהַרְגֵל נִמְצָא שֶׁעֵקֶר כַּת הַעֲבוּדָה שֶׁל כָּל יָמִים, אֵינוֹ אֶלָּא הַתְּחִלָּה שְׁאֲנוּ צָרִיכִין לְחַזֵּר לְאַחֲרֵי, לְיוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁהִתְחִיל לְהִבִּין וְלְהַתְּעַנּוֹת שֶׁהוּא תְּחִלַּת הַתְּשׁוּבָה שֶׁהִיא קְשָׁה עָלָיו הַתְּחִלָּה שְׁיּוּצָא מִהֶפֶךְ לְהֶפֶךְ וּבְכָל יוֹם חוֹזֵר לְאַחֲרָיו, לְקַבֵּל כַּת מִהַתְּחִלָּה.

ובספר חיי מוהר"ן סי' תקכט כתב: "ביום התענית טוב לומר פְּרַשְׁתָּ כָּל הַקְּרָבָנוֹת".

הרי שמפורש שר' נחמן מחייב לעשות תעניות לכפרת עוונות ולא עוד גם מחייב שיעשו וידוי מפורט לכל חטא בפני עצמו, ככתוב בליקוטי מוהרן סי' קע"ח: "דע פי צריך דוקא ודוי דברים, פי צריך לפרט את החטא וצריך להתודות בדבורים בכל פעם על כל מה שעשה ויש לזה מניעות רבות לפעמים נשפח מאתו החטא ויש שיכבד עליו מאד וקושה לו להוציא הדבור להתודות ועוד מניעות רבות וצריך לזה שמחה של מצוה, פי רבוי אור השמחה של רבוי מצוות שלו נתלהב ומבטל המניעות של החטא ואזי יכול להתודות ועל ידי ודוי דברים נתתקן עולם הדבור כמבאר במקום אחר (לעיל בסימן ע"ח) פי פגם החטא בנפש והנפש הוא בחינת הדבור, בבחינת "נפשי יצאה בדברו" ועל כן צריך להתודות בדבורים דוקא לתקן ולבנות פגם הדבור, כמו שפכתוב "קחו עמכם דברים ושובו אל ה' ועין במקום אחר (שם) ו על ידי שנתקן ונבנה הדבור על ידי ודוי דברים על ידי זה נעשה יחוד גדשא בריך הוא ושכינתה שנתעורר הקול דלעלא ונתיחד עם הדבור פי צריך התעוררות תחתון הינו לבנות הדבור ועל ידי זה מתעורר ומתאנה הקול ומתיחד עם הדבור.

ואין זה ענין למה שכתב בחיי מוהר"ן סימן תצ"א וזה לשונו: בשנת תקס"ו בין כסה לעשור יצא רבנו זכרוננו לברכה מהמקנה ואמר שנתגלה לו ביעת הזאת מן השמים איך יתנהגו אנשי שלומנו בעניני תעניתים כל ימי חייהם כמה תעניתים

צָרִיךְ כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לְהִתְעַנּוֹת בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, וְאִיךְ וּמָתִי יִתְעַנּוּ. .... וְהֵינּוּ מְבִינִים מְדַבְּרֵיו שְׂאֵלוֹ הַתְּעַנִּיתִים הֵם דְּבָרִים יְקָרִים וְהִנְהִיגוֹת עֲלִיוֹנוֹת מְאֹד מְאֹד אֲשֶׁרֵי שְׂזַכֵּנוּ לְקַבֵּלם וְנִמְשַׁךְ הַדְּבָר בְּעָרֶךְ שְׁתֵּי שָׁנִים. אַחַר כֵּךְ כְּשֶׁבָא מִלְּמַבְרָג צְוָה עָלֵינוּ שְׂאֵלָה לְהִתְעַנּוֹת כָּלֵל. וְאָמַר הֲלֹא מִי שְׂאֵינוּ זֹכָה לְהִיּוֹת אֶצְלִי עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הוּא אֵין לוֹ לְהִתְעַנּוֹת כָּלֵל כִּי לֹא וְיָמִי שְׂזֹכָה לְהִיּוֹת עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הוּא בְּוַדָּאֵי אֵין צָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת כָּלֵל מֵאַחַר שְׂזֹכָה לְהִיּוֹת אֶצְלִי עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְהֵבֵן... וְהַסְבֵּר הַמְּפֹרָשׁ וְהַבְּרֹר לְחַלּוּטִין בַּדְּבָר זֶה הוּא כְּפִי שֶׁכָּתַב רַבֵּי נַחֲמָן קוּדְם לְכֹן, כִּי לֹא הָיוּ אֵלוֹ תְּעַנִּיּוֹת לְכַפֵּרַת עוֹוֹנוֹת אֲלֵא תְּעַנִּיּוֹת שֶׁל הַתְּעַלּוֹת רוּחַנִית בַּלְבַּד! וְאֲנָשִׁים שֶׁלֹּא הָיוּ אֲצִלוֹ אֵין לָהֶם לְהִתְעַנּוֹת תְּעַנִּיּוֹת כְּאֵלוֹ אֵלֵה תְּעַנִּיּוֹת שֶׁל כַּפֵּרַת עוֹוֹנוֹת כֹּל אֶחָד וְאֶחָת הַתְּעַנִּיּוֹת שֶׁצָּרִיכִים לְכַפֵּרַת חַטָּאִים וְעוֹוֹנוֹת כְּפִי שֶׁמְסַבֵּיר בַּתּוֹרוֹת הַקּוּדְמוֹת שֶׁצּוֹיֵינוּ. אֵךְ תְּעַנִּיּוֹת אֵלוֹ שֶׁר' נַחֲמָן מְדַבֵּר עֲלֵיהֶן כַּעַת הֵם אֵךְ וּרְק לְאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, קְבוּצַת הַצְּדִיקִים וְהַתְּלַמִּידִים הַקְּרוּבֵה אֵלֵינוּ בַּלְבַּד, וְלֹא לְאֲנָשִׁים אַחֲרֵים שֶׁתְּעַנִּיּוֹת אֵלוֹ אֵינֶן בְּשִׁבְלֵם, וּמִשְׂרָאָה שֶׁנִּתְעַלּוּ נִאֲסְרוּ לְהִתְעַנּוֹת, וְזֶהוּ מְדִיוֹק וְנִהְדָּר לְהַפְּלִיא, כַּפֵּתוֹר וּפְרָח, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַז"ל: **שֶׁתְּלַמִּיד חָכֵם שֶׁלֹּא חָטָא אֲסוּר שִׁיתְעַנֶּה** וְכַנִּזְכָּר לְעִיל בַּדְּבָרֵי ר' נַחֲמָן בְּלִיקוּטֵי מוֹהַר"ן תּוֹרַה נ'. וְעוֹד שֶׁלֹּא אָמַר רַבֵּי נַחֲמָן בַּתּוֹרָה זֹו שֶׁלֹּא אַחַר שִׁיפְטָר כֹּל מִי שִׁיגִיעַ אֵלֵינוּ בְּזִמְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה יִהְיֶה מְתוֹקֵן, כִּיוּן וְהַדְּבָר לֹא מוֹזְכָּר כֹּלֵל בַּתּוֹרָה זֹו, אֲלֵא תְּעַנִּיּוֹת אֵלוֹ הֵם רְק לְאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וּרְק לְצוּרֵךְ הַתְּעַלּוֹת רוּחַנִית בַּלְבַּד וְלֹא לְצוּרֵךְ כַּפֵּרַת עוֹוֹנוֹת כְּמוֹ לְכֹל אָדָם רַגִּיל מִהַשׁוֹרָה. וּבִטְרָם נְבוֹא לְבַאֵר אֵת עֲנִיַן הַתְּקוּן הַכֹּלְלִי שִׁיִּסַּד ר' נַחֲמָן, יֵשׁ לְהַבְּהִיר שֶׁעִיקַר תּוֹרָתוֹ שֶׁל ר' נַחֲמָן הוּא סִפְר 'לִיקוּטֵי מוֹהַר"ן':

שחלק א' נדפס לראשונה בשנת תקס"ח שלש שנים לפני פטירתו. והחלק השני נדפס על ידי רבי נתן שנת תקע"ב שנה לאחר פטירת ר' נחמן. ובשנת תקפ"א, עשר שנים לאחר פטירת רבי נחמן הדפיס רבי נתן מהדורה חדשה של הספר המשמשת עד היום הנוסח שעל פיו מדפיסים את המהדורות השונות של הספר. בהוצאה זו הוסיף רבי נתן הסברים והערות, סידר את המאמרים ותיקן את השיבושים שהיו בהדפסה הראשונה. מכאן מובן שהכתוב בליקוטי מוהר"ן בהוצאה זו היא דעתו הסופית של ר' נחמן, כפי שקבעה ר' נתן עשר שנים לאחר פטירת ר' נחמן.

כנגד זה ספר "שיחות הר"ן" עד סימן קי"ז (ולא עד בכלל) הם דברי ר' נתן שהדפיסם בחייו בשנת תקע"ו. ומהווים דעה ברורה שלו ושל ר' נחמן.

אבל מסימן קי"ז ואילך, אלו דברים שנדפסו לאחר פטירת ר' נתן חלקם נמסרו מאדם ששמע מאדם ששמע את הדברים ולכן היו שיבושים, וחלקם מכתביו של ר' נתן שהיו לעיני המדפיס. ודברים אלו אפילו מה שהועתק מכת"י של ר' נתן יש להסתמך עליהם אך ורק בצורה כללית לתוכן הענין, ולא בצורה פרטנית לנוסח, גם בגלל שאם ר' נתן לא מצא לנכון להדפיסם במהדורתו ולהדפיסם, סביר להניח שטרם הכינם לדפוס, והכת"י היה מהדורה לא סופית שרק מגיה בה המחבר א דבריו בכדי להעמיד נוסחא מדוייקת ולאחר שניסח את דברי ביתר דיוק יוצאם לאור, דבר שלא נעשה, וגם בגלל שבדרך כלל העתקות כת"י לא תמיד זהות לנוסח המקורי בגלל טשטוש

מילים או הבנה אחרת המעתיק ונתינת דעתו ופירושו האחר והתערבותו בתוכן הספר ומכאן שיבושים וכו', וכבר היו דברים מעולם. ולכן, כיוון ויש הבדלי נוסח בין ליקוטי מוהר"ן ושיחות הר"ן, הרי שעד סימן קי"ז (ולא עד בכלל) בשיחות הר"ן לבין שאר ספריו של רבי נחמן וליקוטי מוהר"ן בפרט, כל בר דעת מבין שהנוסח בליקוטי מוהר"ן הוא בלבד הקובע. ובפרט כשאפשר לפרש את הדברים האחרים שיתאימו לדברים המוסמכים שבליקוטי מוהר"ן. ומסימן זה ואילך שם, ר' נתן ציין במפורש שהוא אינו כתבם.

וגם ספר חיי מוהרן חלק א, כלומר עד סימן קכ"ט הם דברים שנכתבו ע"י ר' נתן ודבריו אמת ואמונה. אמנם משם ואילך הוא חלק ב ואינו ממהרנ"ת ובפרט מסימן רל"ח שאינו אפילו ממה ששמע מהרנ"ת מאחרים אלא דברי מעתיק ששמע מאחרים ע"ד מפי ע"ד בשמועה שבזה אין לסמוך על דקדוק הלשון ואפילו לא על עצם העניין. ואם דבר זה נכון בשאר בני אדם, כל שכן בר' נחמן שדבריו העמוקים בוודאי שלא הובנו לסתם בני אדם והוציאו דברים מהקשרם או שאמרוהו לפי מיעוט הבנתם והסומך עליהם טועה ומטעה. ומה גם שיש שם דברים שכל בר דעת מבין שלא יתכן שנאמרו על ידי ר' נחמן ח"ו כיוון וסותרים הם את דבריו שנאמר בספריו, ובעיקר בספרו ליקוטי מוהר"ן הקדוש, כמו שיתבאר, והמסתמך עליהם אוי לנפשו וה' ירחם עליו.

ולאחר הקדמות אלו, ניגש לענין התקון הכללי. כתב בספר ליקוטי מוהר"ן סימן ר"ה וזה לשונו: תקון למקרה לי'לה,

רחמנא לצלן לומר עשרה קפיטל תהלים באותו היום שארע לו, חס ושלום כי יש פת באמירת תהלים להוציא הטפה מהקלפה שלקחה אותה פי תהלים בגימטריא לילי', עם החמש אותיות של שמה, שהיא הממנה על זה פידוע וצריך לכוון בשעת אמירת תהלים שתהלים בגימטריא תפ"ה שהיא מכון כמספר השני שמות אל אלקים במלואו כזה: אלה למד אלה למד הי יוד מם שעל ידי השני שמות אלו יוצאה הטפה מהקלפה כי הטפה היא בחינת חסד וגבורה פידוע פי יש בה פת אש ומים תמימות ולחות שהם בחינת חסד וגבורה ועל ידי השני שמות אל אלקים הנ"ל שהם בחינת חסד וגבורה פידוע שהם גימטריא תהלים פנ"ל על ידי זה מוציאין הטפה משם וזה צריך לכוון בשעת אמירת תהלים ועל כן צריך לומר עשרה קפיטל פי יש עשרה מיני זמרה שהם בחינת העשרה לשונות שנגמרו בהם ספר תהלים כמובא בגמרא ובזהר. שהם אשרי ולמנצח ומשכיל והללויה וכו', ויש פת בכל לשון ולשון של העשרה לשונות הנ"ל, לבטל פת הקלפה הנ"ל כי כל אחד מאלו הלשונות, הם הפך הקלפה הנ"ל ..... גם הטפה באה מהדעת שהיא בחינת חסד וגבורה פידוע פי גם הטפה היא בחינת חסד וגבורה פנ"ל וידוע שהדעת הוא בחינת חמשה חסדים וחמש גבורות על כן צריך לומר עשרה קפיטל וזה בחינת לדוד משכיל אשרי נשוי פשע ראשי תבות נאף שהיא נכנע על ידי בחינת לדוד משכיל, דהינו תהלים. אחר כך גלה רבנו, זכרנו לברכה, העשרה קפיטל תהלים בכרטייתו שצריך לאמרם באותו היום שיקרה לו, חס ושלום, מקרה בלתי טהור .... ואמר: שאלו העשרה קפיטל תהלים, הם תקון גדול מאד מאד למקרה חס ושלום ומי שזוכה לאמרם

באותו היום, אין צריך לפחד עוד כלל מפגם הנורא של המקרה, חס ושלום, כי בודאי נתתקן על ידי זה.

ובליקוטי מוהר"ן תניינא סימן צב כתב וזה לשונו: תקון למקרה לילה, חס ושלום. לומר עשרה קפיטל תהלים כמבאר בספר הראשון [בסימן רה], עין שם הענין כי עשרה קפיטל תהלים הם פנגד עשרה מיני נגינה שפאמר בהם ספר תהלים.... כי עשרה מיני נגינה הנ"ל יש להם פת לבטל פת הקלפה והפגם הנ"ל כי הם הפך הקלפה והפגם הנ"ל כמבאר מזה שם בספר הראשון.... ודע, כי אלו הם העשרה קפיטל שצריכים לאמרם באותו היום שארע לו מקרה בלתי טהור, חס ושלום. .... ואלו העשרה קפיטל תהלים הם תקון גדול מאד מאד לענין הנ"ל ומי שזוכה לאמרם באותו היום אין צריך לפחד עוד כלל מפגם הנורא של המקרה, חס ושלום כי בודאי נתתקן על ידי זה ובזכות תקון חטא זה יבוא משיח צדקנו לקבץ נפוצותינו. הרי ששפתיו ברור מיללו והוא שנה ושילש וציין שוב ושוב רק את ענין מקרה לילה\מקרה בלתי טהור, ולא ציין את יתר פגמי הברית, אלא חילק וכתב אותם במקומות אחרים וכתב מפורש שהתיקון על פגמי הברית הוא תעניות וידוי דברים ופדיון. וזאת הדפיס ר' נתן עשר שנים לאתר פטירת ר' נחמן כדבר גמור וברור שלא נשתנה ולא ישתנה.

אמנם ב"שיחות הר"ן" סי' קמ"א, כתב: בסימן צ"ב לקוטי תנינא, תקון למקרה לילה רחמנא לצלן לומר עשרה קפיטל תהלים כמבאר בסימן ר"ה וכו', ודע שאלו הם העשרה קפיטל תהלים וכו', דע אחי, כי בתחלה אמר הוא זכרונו לברכה,

התורה המתחלת תקון למקרה לילה כנדפס בספר הראשון בסימן ר"ה. ובתחלה בעת שהתחיל לגלותה לא הייתי לפניו אז. אך השם יתברך זכני ובאתי אצלו סמוך מאד לאותה העת שהתחיל לגלותה, וספר לי אחד בשמו התורה הנ"ל כפי מה ששמעה מפיו הקדוש. ובתוך כך, באותה השעה ששמעתי מפי אחר בשמו התורה הנ"ל, בתוך כך סבב השם יתברך שדברתי עמו מזה וחזר ואמרה לפני בקצור כנדפס כבר בסימן ר"ה הנ"ל. ובאותה העת שגלה התורה לא גלה אז איזה קפיטלך לומר רק אמר סתם לומר עשרה קפיטלך תהלים לתקון הנ"ל. ושמעתי מפיו הקדוש אז שאמר שהיה ראוי לגלות איזה הם עשרה קפיטלך תהלים שצריכין לומר, אך איזה שהם עשרה קפיטל תהלים שיאמרו הם תקון לזה כי כל עשרה קפיטל תהלים איזה שהם כלם הם כנגד עשרה מיני נגינה שהם תקון, להנ"ל. ואז בעת שגלה התורה הנ"ל אמר בתחלה שתקון הראשון הוא המקוה שצריכין לטבול במקוה, ואחר כך גלה התקון הנ"ל לומר עשרה קפיטל תהלים כנ"ל. גם פעם אחת אמר שצריכין להיזהר מאד לטבול באותו היום שיהיה האדם בלתי טהור ואפילו אם לא יוכל לטבול בבוקר, על כל פנים יטבול באותו היום אפילו לפנות ערב, כי צריכין להיזהר מאד לטבול באותו היום דווקא. אחר כך סמוך לאותה העת בעת שהייתי אני בביתי בנעמרוב, אז גלה העשרה קפיטל תהלים לפני הרב דפה ברסלב ולפני חברי רבי נפתלי מנעמרוב, ויחד אותם לעדות על זה, וכך אמר להם: היות בענין זה הידוע (הינו ענין מקרה לילה חס ושלום) (ושימו לב שאינו מזכיר את יתר פגמי הברית כי להם יש תיקונים מיוחדים בפני עצמם כפי שכותב בסימנים רבים אחרים ביתר ספריו הקדושים) נלכדים

בודאי שלשה חלקי העולם, אני לוקח אתכם לעדות, ותדעו שאלו העשרה קפיטל תהלים מועילים מאד מאד לתקון קרי והם תקון גמור ומועיל מאד מאד. ויש מי שיקרה לו על ידי רבוי אכילה ושתייה או על ידי חלשה ועייפות או על ידי שאינו שוכב כראוי וכל זה אינו כלום (והוא כמו תינוק שמשתיין בשנה). גם יש ששומרים אותו מלמעלה ונצול מן המקרה או שהמזל שומר אותו ונצול. גם לפעמים נדמה להאדם בשנה בחלום כאלו הוא נופל ואחר כך מתעורר משנתו גם זה מן השמים שמצילין אותו מזה. רק מי שיקרה לו חס ושלום מחמת הרהורים, מזה נבראים ממש קלפות חס ושלום כמבאר בספרים. אבל מי שיאמר באותו היום אלו העשרה קפיטל תהלים בודאי יתקן בזה מאד מאד... וענין תקון זה על ידי אמירת העשרה קפיטל תהלים הנ"ל הוא דבר חדש לגמרי, חדוש נפלא, כי הוא תקון נפלא ונורא מאד מאד. ומי שיוכל לילך למקוה ואחר כך יאמר, בודאי מה טוב, אך אפלו אם הוא אנוס שאי אפשר לטבול, כגון שהוא חולה או שהוא בדרך, אף על פי כן אם יאמר אשרי לו, כי הם תקון גדול ונורא מאד. ואם יאמר בכונה כראוי בודאי מה טוב. אך גם האמירה בעצמה מסוגל מאד. ואמר כי לא נודע זאת מיום בריאת העולם. מסתמא הייתי רוצה לבטל זאת לגמרי, אך אי אפשר זאת לא בגשמיות ולא ברוחניות. בגשמיות אי אפשר כי היה צריך לבטל ולשנות הטבע של כלליות בני האדם בתמידות. וזה דבר שאי אפשר כי אפילו משה רבנו עליו השלום וכיוצא שבטל הטבע היה רק לפי שעה ובדבר פרטי כגון קריעת ים - סוף או בקיעת הירדן וכיוצא שהיה רק לפי שעה, אבל לבטל הטבע של כלליות בני אדם כי כל אחד ואחד בהכרח לבטל

ולשנות הטבע אצלו, וגם צריך לבטל ולשנות הטבע תמיד וזה דבר שאי אפשר. וגם ברוחניות אי אפשר וכו'. אך העשרה קפיטל הם דבר נפלא ויקר ומועיל מאד. גם יחד אותם לעדות ואמר שגם כי ימלאו ימיו, אזי אחר הסתלקותו מי שיבוא על קברו ויאמר שם אלו העשרה קפיטל תהלים הנ"ל ויתן פרוטה לצדקה אפלו אם גדלו ועצמו עוונותיו וחטאיו מאד מאד חס ושלום, אזי אתאמץ ואשתדל לאורך ולרחב להושיעו ולתקנו וכו'. ואני חזק מאד בכל הדברים שלי, אך בזה אני חזק ביותר שאלו העשרה קפיטל מועילים מאד מאד. ואלו הן העשרה קפיטל (פרקי) תהלים: ט"ז, ל"ב, מ"א, מ"ב, נ"ט, ע"ז, צ', ק"ה, קל"ז, ק"נ, כאשר כבר נדפסו כמה פעמים ויאמרם כסדר שהם כתובים בתהלים. ואמר שהוא תקון הכללי. (ושימו לב טוב לדיוק בנפלאה בדבריו של רבינו שאינם משתנים בכל ספריו הקדושים) כי כל עבירה יש לה תקון מיוחד (מכאן שמדבר על יתר פגמי הברית שלכל אחד מהם תיקון מיוחד בפני עצמו) אבל תקון הנ"ל (למקרה לילה) הוא תקון הכללי (וזאת כיוון והיסוד נקרא כל על פי הקבלה).

לאורך כל דבריו מדגיש הוא שתיקון זה הוא למקרה לילה ולא ליתר פגמי הברית, שאי אפשר לבטל הטבע של בני אדם שלא יראו מקרה לילה. ואמר שגם כי ימלאו ימיו, אזי אחר הסתלקותו מי שיבוא על קברו ויאמר שם אלו העשרה קפיטל תהלים הנ"ל ויתן פרוטה לצדקה אפלו אם גדלו ועצמו עוונותיו וחטאיו מאד מאד חס ושלום, אזי אתאמץ ואשתדל לאורך ולרחב להושיעו ולתקנו וכו'.... ואמר שהוא תקון הכללי. ואם תיקון זה הוא כללי לכל העבירות, איך כתב ר' נתן

בליקוטי מוהר"ן תניינא, עשר שנים לאחר פטירת ר' נחמן שאינו אלא למקרה לילה ולא ליתר עבירות פגם הברית. אמנם ביאור הדברים הוא כך, שהבטיח שמי שיאמר על ציונו, אפילו חטא במקרה לילה הרבה מאוד פעמים, ואולי כוונתו שגם אם עצמו חטאתיו בענין זה כשישן במזיד על הגב וגרם לזה, (ואולי ושמא כוונתו גם למי שעצמו חטאתיו שהרהר בדברים שגרמו לו ליפול במקרה לילה, וקשה להאמין שגם לזה נתכוון ר' נחמן) יתאמץ וישתדל לאורך ולרוחב להושיעו ולתקנו. וביאר שכוונת "תקון כללי" אינו כללי לכל העוונות, כי הרי אמר בפירוש שהוא לעוון הקרי בלבד, אלא כוונתו שכל עבירה יש לה תקון מיוחד אבל תקון הנ"ל (שציינ בתחילת התורה שהוא נועד למקרה לילה ככתוב: היינו למקרה לילה ח"ו ובהמשך כתב מועילים מאוד מאוד לתיקון קרי) הוא תקון הכללי. דהיינו שיש תיקון פרטי לכל עבירה במספר ובמפקד שמות הקודש כמבואר בדיוק נפלא לדברי רבינו הגדול, רבינו ורבו של ר' נחמן, והוא האר"י הקדוש בספרו 'שער רוח הקודש', ושם מבואר שפגם הקרי צריך לו ארבעים יום של תענית וכמו שכתב וזה לשונו. ענין השובבי"ם הנודעים, ר"ל שיש מנהג קדום בכל ישראל, להתענות מ' יום רצופים, שיש מן יום הראשון של פרשת שמות, עד פרשת תרומה וקצת מן תצוה... והנה עיקר התענית בהם במ' ימים אלו, לא נתקנו אלא על עון הקרי וימים אלו מסוגלים להתענות בהם על הקרי, יותר מכל ימות השנה". ואמר ר' נחמן שזה התיקון הפרטי הוא למי שחטא ולא טבל ולא אמר י' פרקי תהילים ביום המקרה. שאז כדי לתקן החטא שימות המזיק הנברא ממנו כתב האר"י שיתענה מ' יום. אבל

למי שטבל ואמר פרקים אלו באותו יום, נתקן הדבר בתיקון כללי והרג המזיק, ואינו נצרך לתיקון הפרטי. וחילוק זה שיש בעוון זה בלבד תיקון כללי מחוץ לתיקון הפרטי כבר כתבו החיד"א זיע"א בספר "צפורן שמיר" סי' ז' וזה לשונו. "מסורת היא, שהרואה קרי וטובל ביום ההוא דווקא ומתוודה כראוי, נמחה המזיק של קרי". ובזה אין סתירה בין כל דברי ליקוטי מוהר"ן הנ"ל בענין התעניות שנצרכים לתשובה ואפ"ל לתלמיד חכם שתורתו אומנותו ובין כל דבריו והדגשותיו של פרקים אלו הם תיקון למקרה לילה לבין דברים אלו. וכבר נתבאר לעיל אות שדברים אלו אינם נוסחא מתוקנת של ר' נתן אלא נוסחא לא סופית שנמנע ר' נתן מלהדפיסה כמות שהיא ואין ספק שאם היה מדפיסה היה מבאר הדברים יותר שלא יהיו סותרים.

ובספר חיי מוהרן אות קס"ב כתב וזה לשונו: **וְאַחַר כֵּן גָּלָה הָעֶשְׂרָה קְפִיטֵל תְּהִלִּים וְאָמַר שְׁמִי שְׂיָבוֹא עַל קְבָרוֹ וַיִּתֵּן פְּרוּטָה לְצִדְקָה וַיֹּאמֶר אֵלָיו הָעֶשְׂרָה קְפִיטֵל תְּהִלִּים יִנִּיחַ עֲצָמוֹ לְאַרְבֵּי וְלָרַחֵב לְעֶזֶר לְזֶה הָאִישׁ אֲפִילוֹ אִם עָבַר מֵה שְׂעֶבֶר וְכוּ' וַיִּחַד שְׁנֵי עֵדִים עַל זֶה כְּמִבְאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר.**

ושם אות רכ"ה כתב: **כָּבַר הַבְּטִיחַ רַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה בְּחַיָּו וַיִּחַד שְׁנֵי עֵדִים כְּשָׂרִים עַל זֶה שְׂכַשְׂיִסְתִּילַק כְּשְׂיָבוֹאוֹ עַל קְבָרוֹ וַיִּתְּנוּ פְּרוּטָה לְצִדְקָה [אָמַר הַמְּעִתִּיק: שְׂמַעְתִּי מִהֶרֶב רַבִּי נְפֹתְלִי זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה שֶׁהוּא הָיָה אֶחָד מִשְׁנֵי הָעֵדִים שֶׁיִּחַד רַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה עַל עֲנָנָן זֶה הֵינּוּ הֶרֶב מוֹרְנוֹ רַבִּי אֶהְרוֹן זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה וְהֶרֶב רַבִּי נְפֹתְלִי כַּנִּ"ל. וְאָמַר אֲזִי רַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה בְּזוֹ**

הִלְשׁוֹן כְּשֵׁיבוֹאוֹ עַל קִבְרֵי וַיִּתְּנוּ פְּרוּטָה לְצַדִּיקָה בְּעֵבוּרֵי [רְצוֹנוֹ לומר בְּעֵבוּר הַזְּכָרֹת נִשְׁמָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה כְּנֶהְיָג] וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהֵי הָעֲשָׂרָה קִפִּיטָל תְּהִלָּים הַנְּרִשְׁמִים אֲצִלְנוּ בְּשִׁבִיל תִּקּוֹן לְמִקְרָה לִילָה רַחֲמָנָא לְצִלָּן אֲזִי יִנִּיחַ רַבְּנוּ עֲצָמוֹ לְאַרְךָ וְלָרַחֵב, וּבּוֹדָאי יוֹשִׁיעַ לָזֶה הָאָדָם וְאָמַר שְׁמַהֲפֹאוֹת יוֹצִיא אוֹתוֹ מִהֲגִיחָנוּם אֲפִילוֹ אִם יִהְיֶה אוֹתוֹ הָאָדָם אֵיךְ שְׁיִהְיֶה אֲפִילוֹ אִם עֶבֶר מֶה שְׁעֶבֶר. רַק מֵעַתָּה יִקַּבֵּל עַל עֲצָמוֹ שְׁלֵא יֵשׁוּב לְאַוְלָתוֹ חֵס וְשָׁלוֹם.

כבר נתבאר לעיל שאין לסמוך על סימנים אלו שבספר זה ואפילו לא על תוכנו, אמנם בעניין זה שמעיד המעתיק ששמע זאת מר' נפתלי בוודאי שיש להאמין לתוכן אבל לא לנוסח כי הורק מכלי אל כלי ונשתנו כוונת הדברים, וגם שסותר עצמו מיניה וביה שכתב וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהֵי הָעֲשָׂרָה קִפִּיטָל תְּהִלָּים הַנְּרִשְׁמִים אֲצִלְנוּ בְּשִׁבִיל תִּקּוֹן לְמִקְרָה לִילָה ומיד הוסיף שְׁמַהֲפֹאוֹת יוֹצִיא אוֹתוֹ מִהֲגִיחָנוּם אֲפִילוֹ אִם יִהְיֶה אוֹתוֹ הָאָדָם אֵיךְ שְׁיִהְיֶה אֲפִילוֹ אִם עֶבֶר מֶה שְׁעֶבֶר. וצריך לומר שכוונתו כפי מה שנתבאר.

ושמענו מהרבה בעלי תשובה, שנהיו דווקא חסידי ברסלב רק בגלל "סוכריה" זו שכביכול פוטרת אותם מלעשות תיקוני צומות וכדו', ולא ידעו ולא הבינו מה משמעות חסיד ברסלב שחייב ללמוד כל יום ש"ס ופוסקים ולהקפיד על תפילה בזמנה וכל מה שצויין לעיל, ולהתענות על כל עוונותיו ואפילו אם הוא ת"ח העוסק בתורה כל היום כפי שהורה רבינו בליקוטי מוהר"ן תורה נ', כפי שהוזכר לעיל במפורש ללא צל של ספק.

וכתב בשיחות הר"ן אות כ"ט וזה לשונו: "ועל למוד הפוסקים הזהיר מאד מאד ביותר מכל הלמודים. וראוי ללמוד כל הארבעה שלחן ערוך כולם מראשם עד סופם כסדר. אם יכול ללמוד כל הארבעה שלחן ערוך עם כל הפרושים הגדולים מה טוב. ואם לאו על כל פנים ילמד כל הארבעה שלחן ערוך הקטנים. והוא תיקון גדול מאד. כי על ידי חטאים נתערב טוב ורע, ועל ידי למוד פוסק שמברר הכשר והפסול המותר והאסור הטהור והטמא, על ידי זה נתברר ונפרש הטוב מן הרע ... ואמר שכל איש ישראלי מחויב ללמד בכל יום ויום פוסקים ולא יעבור. ואף אם הוא אנוס ואין לו פנאי, ילמד על כל פנים איזה סעיף שלחן ערוך באיזה מקום שהוא אפילו שלא במקומו שהוא עומד עתה בשלחן ערוך. כי צריך ללמוד איזה דין בשלחן ערוך בכל יום ויום כל ימי חייו. וכשאינו אנוס ילמד כסדר כל הארבעה שלחן ערוך מדי יום ביומו וכשיגמור ויסיים הארבעה שלחן ערוך יחזור ויתחיל ללמד כסדר. וכן ינהג כל ימי חייו".

ושם אות ע"ו כתב: פעם אחד חשב רבנו זכרוננו לברכה מה שהאדם צריך ללמוד בכל יום עד שאין היום מספיק. דהינו לגמור בכל שנה ש"ס עם הרי"ף והרא"ש וארבעה שלחן ערוך הגדולים וכל המדרשים כולם וכל ספרי הזהר ותיקונים וזהר חדש וכל ספרי קבלה מהאר"י זכרוננו לברכה. גם צריכין ללמוד איזה שעור ביום בקצת עיון. ועוד חשב הרבה דברים. גם צריכים לומר תהלים בכל יום ותחנונות ובקשות הרבה הרבה. גם אמר לבל יהיה נבהל מזה שהזהיר שצריכין ללמוד כל כך בכל יום, כי גם אם אינו זוכה ללמוד כל

כך, אף על פי כן הוא יכול להיות איש כשר באמת. וגם כבר סיפר מזה שיכולין להיות איש כשר אפילו אם אינו יכול ללמוד כלל (דהיינו שאינו מסוגל מבחינה שכלית להבין) ואפילו צדיק יכולין להיות אף על פי שאינו למדן כלל. רק בעל השגה אין יכולין להיות כי אם כשהוא למדן בגמרא פירוש רש"י ותוספות. אבל איש כשר וצדיק גמור יכולין לזכות אפילו מי שהוא איש פשוט לגמרי ולא עליך המלאכה לגמור ואי אתה בן חורין להבטל ממנה.

ובליקוטי מוהר"ן תניינא אות י"ז כתב: צריך לזהר מאד להיות שמיח וטוב לב בשבת פי מעלות וקדשות שבת גדולה ויקרה מאד, פמוכא ובפרט ב"ראשית חכמה" בשער הקדשה בתחלתו, עין שם וראוי ונכון ללמד ב"ראשית חכמה" בשער הנ"ל ולשום לבו היטב על כל הדברים הנאמרים שם... והבן שם היטב, כדי שיתלהב לבו לקבל שבת בשמחה גדולה ועצומה פראוי.

ובספר מעיין החכמה כתב: הנה נודע כי התיקון הכללי אשר גילה לנו רבינו ז"ל הוא בסוד עשרה מיני נגינה בסוד השיר שיתער לעתיד לבא, אשר על ידו עולים ישראל מן הגלות, שהוא שיר פשוט כפול משולש מרובע כדאיתא בתיקונים..... ולכאורה קשה שבעולם העשיה התחתון ישנה הוי"ה שלימה ובאצילות העליון הוא רק י' בלבד, אלא העניין, דסוד השיר שיתער לעתיד לבא שאז הכל יתתקן וכל עולמות בי"ע הנפרדים יעלו לעולם האצילות ויתפכו לאלקות כמבואר כ"ז בספר רחובות הנהר דף ב' ע"ב ואזי אדרבא כל מה שיש העלם

יותר נעשה ע"י זה גילוי אלקות ביותר, בסוד התשובה שזדונות נעשים לו כזכויות כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה יומא פ"ו ע"ב. עד כאן לשונו.

מה שכתב שסוד השיר שיתער לעתיד לבא, "אשר על ידו עולים ישראל מן הגלות". זה מניין לו, ופשט הדברים ששיר זה יתעורר לאתר הגאולה כשיר על הגאולה וכן מתבאר מדבר ר' נחמן בליקוטי מוהר"ן סי' מ"ט שכתב מפורש ששיר זה יתעורר על ידי התגלות מלכותו מלכות דוד. אצטט לשונו בסמוך. וקושייתו אינה קושיה כי כל שם ההוי"ה שבעשיה הוא בבחינת ה' אחרונה שבשם, ואילו י' שבאצילות היא תחילה השם. ואין בדבריו שמץ ראיה ששיר זה מתקן איזה עניין, אדרבה נראה שהוא יתעורר אחרי התיקון ועקב התיקון (תיקון העולם).

ובהמשך דבריו כתב וזה לשונו: ונמצא ע"פ הנ"ל, דמה שגילה לנו רבינו ז"ל התיקון הכללי שהוא בסוד השיר שיתער לעתיד לבא שהוא שיר פשוט כפול משולש מרובע, בסוד ריבוע שם הוי"ה שכנגד עשר ספירות וארבע עולמות אבי"ע) כמובא בתיקונים ובדברי האריז"ל הנ"ל ואלו העשרה מזמורים הם כנגד אלו הבחינות, הרי שע"י תיקון זה יכולין לתקן לכל הפגמים שבארבע חילוקי כפרה הנ"ל. והנה מובא בתיקוני זוהר דף ג' ע"א: בעשר מיני הילולים, בשיר פשוט דאיהו י' כת"ר, כפול דאיהו י"ה חכמ"ה ובינ"ה, משולש ביה"ו דאיהו חס"ד גבור"ה תפאר"ת, מרובע ביהו"ה דאיהו נצ"ח הו"ד יסו"ד מלכו"ת וכמובא בכוונות הנסירה בזכרנו לחיים. ולפיכך

כשאומרים המזמור שהוא כנגד בחינת הכתר היינו מזמור ל"ב וכמו שסידרנו בכוונות שהוא בחי' שיר פשוט - בחי' י', שבסוד עולם האצילות, אזי צריכים לכוין לתקן עוון חילול השם הפוגם בעולם האצילות כנ"ל. וכשאומרים המזמורים שהם כנגד חכמה ובינה היינו המזמורים ל"ב מ"ב שהם בחי' שיר כפול - בחי' י"ה, שבסוד עולם הבריאה אזי צריכים לכוין לתקן עוון מצוות ל"ת שיש בה כריתות ומיתת ביי"ד הפוגמים בעולם הבריאה ובהמזמורים שכנגד"ד חס"ד גבור"ה תפאר"ת דהיינו ע"ז, קל"ז, ק"נ שהם בחינת שיר משולש - בחי' יה"ו, שבסוד עולם היצירה, אזי צריכים לכוין לתקן עוון מצוות ל"ת הפוגמים בעולם היצירה). ובהמזמורים שכנגד נצ"ח הו"ד יסו"ד מלכו"ת דהיינו מ"א, נ"ט, צ', ק"ה (שהם בחי' שיר מרובע - בחי' יהו"ה שבסוד עולם העשיה, אזי צריכים לכוין לתקן עוון ביטול מצוות עשה הפוגמים בעולם העשיה. עד כאן לשונו. ומה שכתב ואלו העשרה מזמורים הם כנגד אלו הבחינות, הרי שע"י תיקון זה יכולין לתקן לכל הפגמים שבארבע חילוקי כפרה הנ"ל. איך ואיפה מצא שכיון שעשרה מזמורים האלה הם כנגד אלו הבחינות שכבר יש בכחם לתקן לכל הפגמים שבארבע חילוקי כפרה הנ"ל. והוסיף כוונות מדעתו שכביכול על ידיהם יתקנו פרקים אלו העולמות ויגרמו לכפרת עוונות כללי לכל העוונות. ומי יצא אחרי האר"י החי להמציא כוונות למלאכת השמים כשר' נחמן בעצמו כתב כוונות אחרות שאותן צוה לכוון וכמו שכתב אות ר"ה וזה לשונו.

**וְצָרִיךְ לְכוּן בְּשַׁעַת אֲמִירַת תְּהִלִּים שְׁתֵּהֲלִים בְּגִימְטְרִיא תפ"ה
שֶׁהוּא מְכוּן כְּמִסְפֵּר הַשְּׁנַי שְׁמוֹת אֵל אֱלֻקִּים בְּמִלּוֹאוֹ פְּזָה:**

אָלף לָמַד אֶלֶף לָמַד הֵי יוֹד מִם שְׁעַל יְדֵי הַשְּׁנַי שְׁמוֹת אֵלוֹ
יוֹצֵאָה הַטָּפָה מִהַקְּלָפָה כִּי הַטָּפָה הִיא בְּחֵינַת חֶסֶד וּגְבוּרָה
כִּידוּעַ כִּי יֵשׁ בָּהּ פַּח אֵשׁ וּמִיָּם תְּמִימוֹת וְלַחְוֹת שְׁהֵם בְּחֵינַת
חֶסֶד וּגְבוּרָה וְעַל יְדֵי הַשְּׁנַי שְׁמוֹת אֵל אֱלֹקִים הַנִּ"ל שְׁהֵם
בְּחֵינַת חֶסֶד וּגְבוּרָה כִּידוּעַ שְׁהֵם גִּימְטְרִיא תְּהֵלִים כַּנִּ"ל עַל
יְדֵי זֶה מוֹצֵיאִין הַטָּפָה מִשָּׁם וְזֶה צָרִיךְ לְכוּן בְּשַׁעַת אֲמִירַת
תְּהֵלִים. וְאִם כֵּן ר' נַחֲמָן שֶׁלֹּא צוּה לְכוּן כּוּוֹנוֹת שֶׁהַמְצִיא מַחְבֵּר
זֶה לֹא חִפֵּץ בְּכוּוֹנוֹתָיו, שִׁידַע שֶׁאֵין בֵּהֶם לְהוֹעִיל לְכַפֵּרֶת שֶׁאֵר
עוּוֹנוֹת אֵלֹא לְכוּן הַכוּוֹנָה שֶׁצוּה שְׁבֵה יֵשׁ כַּח לְהוֹצִיא הַטִּיפָה
מִהַקְּלִיפָה.

וּבַהֲמִשָּׁךְ דְּבַרְיוֹ כֹּתֵב וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: וְאֵל תִּתְמָה עַל הַחִפְּץ, שֶׁאֵיךְ
יְכוּלִים לְתַקֵּן כָּל אֵלוֹ הַעֲבִירוֹת הַחֲמוּרוֹת ע"י אֲמִירַת הַעֲשָׂרָה
מִזְמוּרִים בְּלִבְד, וּבְלֵי לְקִיִּים כָּל הַתִּיקוֹנִים הַקְּשִׁים שִׁישׁ לוֹ
לְחוֹטֵא לְקִיִּימָם, וְכִמוֹ שֶׁסִּידְרוּ כָּל הַצְּדִיקִים הַקְּדֻמוֹנִים כַּהֲרוֹקַח
וּרְבִינוֹ הָאֲרִיז"ל כָּל מִינֵי תִיקוֹנִים קְשִׁים וְתַעֲנִיּוֹת וְסִיגוֹפִים אֲשֶׁר
מִתְקַנִּים כָּל מִינֵי עוּוֹנוֹת. אֵלֹא שֶׁזֶהוּ עֲצָם תּוֹקֵף הַגִּילוּי וְהַכַּחַח שֶׁל
צְדִיק הָאֵמֶת שֶׁמַּעוֹרֵר עֲלֵינוּ רַחֲמִים לְתַקֵּן בְּנִקְל כָּל מֵה שֶׁצָּרִיךְ
לְתִיקוֹנִים גְּדוּלִים וְנוֹרָאִים, וְכִמוֹ שֶׁאֵמֵר רְבִינוֹ ז"ל (חֵי מוֹהַר"ן
ד"ש): "מֵה אַתֶּם יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, וְכִי מִסְפִּיקִים
יְמִיכֶם וְכַחֲכֶם כּוֹלְכֶם לְתַקֵּן פֶּגֶם אֶחָד מִמֵּה שֶׁקְּלַקְלַתֶּם. רַק
אֲנִי עוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה בְּשִׁבְלֵכֶם, וְיֵשׁ לֹאֵל יְדֵי לְתַקֵּן כָּל מֵה
שֶׁקְּלַקְלַתֶּם עַד הֵנָּה, רַק הַעֵיִקֵר מַעֲתָה לֹא תַעֲשׂוּ עוֹד". כִּי
עֵיִקֵר תִּיקוֹן הַעוּוֹנוֹת תְּלוּי בַּהֲתַקְּשָׁרוֹת לְצְדִיקִים, הֵיִינוּ שֶׁצָּרִיכִים
לְשִׁמוּעַ לָהֶם וּלְקַבֵּל עֲלֵינוּ בְּלִב אֵמֶת שֶׁלֹּא לְחַזּוֹר עַל אֵלוֹ
הַחֲטָאִים ח"ו, וְכִמוֹ שֶׁפֶסֶק הַרְמַב"ם בַּהֲל' תְּשׁוּבָה פ"ב ה"ב

שעיקר התשובה שיעזוב החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו ויגמור בלבו שלא יעשהו עוד וכו'. ולפיכך צריכים לקבל עלינו בלב אמת שלא לחטא עוד, ולקשר עצמינו לצדיקי האמת ולקבל מהם עצת אמת ולומר מזמורים אלו, וזו האמונת חכמים ובחי' ההתקשרות אליהם היא זכות נפלא ונורא למעלה מכל הזכויות, וכמו שאמר בלקוטי מוהר"ן ס"א: שע"י אמונת חכמים יכולין להוציא משפטינו לאור. והוא בסוד הכתוב משלי ט"ז, י"ד: ואיש חכם יכפרנה, היינו שיש כח לתלמיד חכם לכפר לקוטי מוהר"ן ד: כי בזכות הצדיק האמת יכולים לזכות לכפרת כל העוונות. ובפרט כשזוכים לשוב בתשובה ולהתוודות במקום קבורתם של הצדיקים, שאז הוידוי הוא בשלמות (עיין ליקוטי מוהר"ן ד:) 'ומעוררים הרחמים הפשוטים בזכות אלו הצדיקים שבטלים להשי"ת בתכלית, ונכללים בא"ס ב"ה ונשלם לגמרי הוידוי עד אשר יוצאים כל הצירופים הרעים שנעשו מחמת העוונות ונחקקו על עצמותיו (כמובא בליקוטי מוהר"ן) והצדיק מעורר עליו רחמים ונותן לו עצת אמת איך לשוב בתשובה עכ"ל. והנה כל מה שכתב בענין ד' חלוקי כפרה ואופן הפגם כפי המשמע מהאריז"ל אינו עניין כלל לנדון שלנו ובחינם הביאו וגם אינו חידוש שלו כי בסדר עננו שתקן הרש"ש מופיע כל סדר הפגם כמו שכתב. ומה שכתב "התיקון הכללי שהוא בסוד השיר שיתער לעתיד לבא שהוא שיר פשוט כפול משולש מרובע, בסוד ריבוע שם הוי"ה שכנגד עשר ספירות וארבע עולמות אבי"ע כמובא בתיקונים ובדברי האריז"ל הנ"ל ואלו העשרה מזמורים הם כנגד אלו הבחינות, הרי שע"י תיקון זה יכולין לתקן לכל הפגמים שבארבע חילוקי כפרה הנ"ל", הם דברי שטות כי שיר זה לא יתעורר לתקן

רק לעתיד לבא וכמו שהוא כותב בעצמו, ואיך רוצה ללמוד ממנו שכבר עתה מתקן בטרם שהתעורר. ומי גילה לו שתיקון שיר זה הוא בקריאת כמה פרקי תהילים בלבד והוא נגד כל כתבי הארי והרש"ש שפירטו ד' מדרגות החטא ולא מצאו דרך לתקנתם **אלא בתעניות וסיגופים, וגם נגד דברי ר' נחמן בעצמו ! שהרי ר' נחמן בעצמו מכחיש את מה שכתב המעתיק, וכמו שכתב בליקוטי מוהר"ן סי' מ"ט וזה לשונו:**

וְזֶה בְּחִינַת הַשִּׁיר וְשִׁיתְעַר לְעֵתִיד וְהוּא שִׁיר פְּשׁוּט כְּפּוֹל מְשֻׁלָּשׁ מְרַבֵּעַ וְהֵם עֲשָׂרָה מֵיָנִי נִגּוּנָא זֶה בְּחִינַת הָא שְׁהִיא דְּלֵת עִם יוֹד זֶה בְּחִינַת שִׁיר פְּשׁוּט כְּפּוֹל מְשֻׁלָּשׁ מְרַבֵּעַ יוֹד, זֶה בְּחִינַת עֲשָׂרָה מֵיָנִי נִגּוּנָא וְזֶה עַל יְדֵי הַתְּגָלוֹת מְלֻכוֹתוֹ, בְּבְחִינַת שְׁרָה עַל כָּל הָעוֹלָם וְשְׁרָה, זֶה בְּחִינַת שִׁיר, בְּחִינַת: "וְיִשְׂרָאֵל כְּחוֹלָלִים" וְזֶה בְּחִינַת מְלֻכוֹת דְּיוֹד, וְשִׁיר בְּחִינַת נְעִים זְמִירוֹת יִשְׂרָאֵל .... וְזֶה בְּחִינַת תְּשׁוּבָה, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב: "הוֹקֵם עַל" "עֲלָה שָׁל תְּשׁוּבָה" וְתְּשׁוּבָה הִיא אוֹתִיּוֹת תְּשׁוּבָה ה' שְׁנַעֲשִׂית מְדַלֵּת ה' וְעַקֵּר הַתְּשׁוּבָה תְּלוּי בִּלְבַב, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב "וּלְכַבּוּ יָבִין וְשָׁב" וְזֶה בְּחִינַת: מִי זֹאת עוֹלָה מִי עִם זֹאת עוֹלָה עֲלָה שָׁל תְּשׁוּבָה עֲלִיתָה שָׁל תְּשׁוּבָה, עִם מִי וְזֶהוּ בְּחִינַת: 'גְּדוּלָה תְּשׁוּבָה שְׁמַגְעַת עַד כִּסֵּא הַכְּבוֹד' וְזֶה: 'גְּדוּלָה תְּשׁוּבָה שְׁמַקְרֶבֶת הַגְּאֻלָּה' ..... וְ'תָרִין דְּרוּעִין', הֵם תְּשׁוּרֵי וְנִיסָן וְהֵם יְמֵי תְּשׁוּבָה, כִּי בָּם הוּא יְמֵי תְּשׁוּבָה וְאִין הַגְּאֻלָּה אֶלָּא עַל יְדֵי תְּשׁוּבָה, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב: "וּבֹא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל" בְּעֵת שְׁאָמַר זֹאת הַתּוֹרָה, שְׁמַעְתִּי אֲז מִפִּי הַקְּדוֹשׁ עֲנִין זֶה בְּבֹאֵר יוֹתֵר שְׁאָמַר בְּפִרוּשׁ עֲנִין זֶה, לְעֲנִין בְּנֵי אָדָם הַזּוֹכִים לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה עַל הָעֶבֶר וְאָמַר שְׁאָף עַל פִּי שְׁזוֹכִים לְתַקֵּן מֶה שְׁעֶבֶר אָף עַל פִּי כֵן עֲדִין הֵיכֵן הוּא אוֹתוֹ הַזְּמַן שְׁהִיוּ רְחוּקִים מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שְׁהִיוּ יְכוֹלִים לְעַבֵּד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן וּכְבֻדָּאֵי

צָרִיכִים לְתַקֵּן זֹאת דְּהֵינּוּ לְהַשְׁלִים וּלְמַלֵּאת אֶת הָעֲבוּדָה
שֶׁהָיוּ יְכוּלִים לַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל אוֹתוֹ הָעֵת שֶׁהָיוּ
נְזוּפִים מִלְּפָנָיו יִתְבָּרַךְ וּרְחוּקִים מִמָּוֶן עַל פֶּן אַחַר שְׂזוּכִין
לְהִתְעוֹרֵר לְתִשׁוּבָה צָרִיכִין זְרִיזוֹת גְּדוֹל בְּעֲבוּדָתוֹ יִתְבָּרַךְ,
וְלָרוּץ מְאֹד מְאֹד כְּדֵי שְׂיִזְכָּה עַל יְדֵי זְרִיזוֹת עֲבוּדָתוֹ לְתַקֵּן
וּלְהַשְׁלִים גַּם חֲסְרוֹן הָעֲבוּדָה נֶשֶׁל הַיָּמִים שֶׁעָבְרוּ כִּי עֲכָשׁוּ
צָרִיךְ לָרוּץ בְּמַהֲרָה גְּדוֹל זֶה. הַדֶּרֶךְ שֶׁהָיָה יְכוּל לֵילֵךְ בְּזִמְנֵן
שֶׁהָיָה רְחוּק מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ". עַד כֹּאן לְשׁוֹנוֹ. הָרִי שֶׁלְמַד מִשִּׁיר
כַּפּוֹל וְכו', שִׁישׁ בִּימֵינוּ לֹא רַק לַעֲשׂוֹת תִּשׁוּבָה שְׁלִימָה עַל כָּל
תִּיקוּנֵיהָ, אֲלֵא גַם לְהַשְׁלִים חֲסְרוֹן הַיָּמִים עַל יְדֵי זְרִיזוֹת
מִתְמַדָּת בְּעֲבוּדַת ה'.

ומה שכתב: ואל תתמה על החפץ, שאיך יכולים לתקן כל אלו
העבירות החמורות ע"י אמירת העשרה מזמורים בלבד, ובלי
לקיים כל התיקונים הקשים שיש לו לחוטא לקיימם, וכו',
ומסתמך על משענת הקנה הרצוין על שבוש דברים
המוזכרים בספר חיי מוהר"ן שללא ספק ר' נחמן לא אמרם
ולא עלו על דעתו ח"ו, ואדם טועה שלא ירד לכוונת ר'
נחמן אמר בשמו דברי שטות אלו. כי כתב שם סי' ש"ד וזה
לשׁוֹנוֹ: "שְׂמַעְתִּי בְּלִפְוִיץ שֶׁהָיָה מְדַבֵּר עִם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ דְּשֵׁם
וְאָמַר מָה אַתֶּם יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת תִּשׁוּבָה וְכִי מִסְפִּיקִים יְמִיכֶם
וְכַחְכֶם בְּלָכֶם לְתַקֵּן פָּגָם אֶחָד מִמֶּה שֶׁקְּלַקְלֶתֶם. רַק אֲנִי עוֹשֶׂה
תִּשׁוּבָה בְּשִׁבְלֵיכֶם וַיֵּשׁ לֵאל יְדֵי לְתַקֵּן הַכָּל כָּל מֶה שֶׁקְּלַקְלֶתֶם עַד
הַנְּהָ רַק הָעֵקֶר מֵעֵתָה לֹא תַעֲשׂוּ עוֹד. וְאַפִּילוּ מֵהַיּוֹם וְהַלְאָה אֵינִי
מְקַפֵּיד עַל הַשְּׂגָגוֹת שֶׁתַּעֲבְרוּ חֵס וְשְׁלוֹם רַק הָעֵקֶר שֶׁעַל כָּל פָּנִים
תִּשְׁמְרוּ עֲצָמְכֶם מִמְזִיד וְעוֹד דְּבַר מְזֵה הַרְבֵּה". וְמִי שִׁישׁ לוֹ שֶׁכָּל

בקודקודו מבין שדברים אלו מנגזים לכל תורת ר' נחמן המעורר אדם לתשובה ומעשים טובים ולא רק שלא מזלזל בתשובתן של בני אדם אלא מעלה לשבח כל אנחה וכל התעוררות קטנה שעושים, ומה גם שהצדיק שעושה תשובה בשביל האדם, מבקש מהאדם שבנוסף לכך שיתפלל עליו, ויפעל בשבילו עליו לעשות כך וכך בכדי שהברכה התפילה וכדו' תחול. כיוון ועל האדם לעשות השתדלות מצד עצמו, והצדיק המקורב לה' יתברך מסייע לאותו אדם.

וראה ליקוטי מוהר"ן תורות ו' ז' שכתב שכל אחד צריך לומר כל העולם לא נברא אלא בשבילי וכו'. ושצריך לאחוז תמיד במדת התשובה וכו'. צא ולמד מה שכתב בספר שיחות הר"ן **אות ע"א**. וזה לשונו: "בענין מה שכתוב בזהר הקדוש שעל פגם הברית בפרט מאן דאושיד זרעא בריקניא חס ושלום וכו' אין מועיל תשובה, אמר רבנו זכרונו לברכה שאין הדבר כן רק על הכל מועיל תשובה. ואמר שבזה המאמר זהר אין שום אדם מבין הפשט רק הוא לבד. והכלל שבאמת מועיל תשובה בודאי על חטא זה אפילו אם הרבה לפשע חס ושלום בזה. וכבר מבאר בספרים הנדפסים כבר, שעיקר התשובה הוא לבל יעשה עוד מכאן ולהבא והוא מוכרח לעבור באלו המקומות והענינים שהיה בתחלה ולהתנסות שם. וכשמרחם על עצמו עכשו ואינו עושה עוד מה שעשה מקדם ומשבר תאותו, זהו עיקר התשובה". עד כאן לשונו. וראה לשונו המדוייק של ר' נתן שהביא זאת: **שבא לעורר האדם לעשות תשובה אפילו על חטא כבד שכזה**. ונזהר בלשונו וכתב **שעיקר התשובה הוא לבל יעשה עוד מכאן ולהבא** שהם דברי חז"ל וכמו שפסק

הרמב"ם. והוא נכון לכל העבירות. אמנם כתבה הגמ' שאם עבר על כריתות ומיתות בית דין, תשובה תולה ויסורים מכפרים שנאמר ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עוונם. ועל זה הוסיף הרמב"ם וכתב, ולעולם לא מתכפר לו כפרה גמורה עד שיבואו עליו ייסורים. ועל זה כתב בזוהר שאם לא הספיק לקבל ייסורים ונפטר, יקבלם למעלה אעפ"י שעל ידי תשובתו הוא שוב אהוב ומקובל. כי התשובה של וידוי וחרטה על העבר וקבלה טובה לעתיד מטהרים את נפשו והופך משנאוי לאהוב, וייסורים אלו הם כדי לתקן הפגם שעשה בעולמות העליונים וכדי לתקנם מבלי ייסורים תקנו האריז"ל והרוקח וכדו' את תיקוני התעניות והסיגופים. והלשון "רק אני עושה תשובה בשבילכם ויש לאל ידי לתקן הכל כל מה ששקלקלתם עד הנה רק העקר מעתה לא תעשו עוד. ואפילו מהיום והלאה אינני מקפיד על השגגות שתעברו חס ושלום רק העקר שעל כל פנים תשמרו עצמכם ממיזיד" אינם מתאימים ללשונו הטהור של ר' נחמן כלל ועיקר.

וכבר כתבתי לעיל שספר חיי מוהרן ח"א דהיינו עד סי' קכ"ט הם דברים שנכתבו ע"י ר' נתן ודבריו אמת ואמונה. אמנם משם ואילך הוא ח"ב ואינו ממהרנ"ת ובפרט מסימן רל"ח שאינו אפילו ממה ששמע מהרנ"ת מאחרים אלא דברי מעתיק ששמע מאחרים, עד מפי עד שבזה אין לסמוך על דקדוק הלשון ואפילו לא על עצם העניין. ואם דבר זה נכון בשאר בני אדם כל שכן בר' נחמן שדבריו העמוקים בוודאי שלא הובנו לסתם בני אדם והוציאו דברים מהקשרם או שאמרוהו לפי מיעוט הבנתם והסומך עליהם טועה

ומטעה. (וכזה לדוגמא כתב בחיי מוהר"ן אות רע"ב וזה לשונו. "פַּעַם אַחַת יָצָא מִפִּי הַקְּדוֹשׁ עַל עֲצָמוֹ וְאָמַר בְּזוֹ הַלְשׁוֹן "אֲנִי סָבָא דְסָבִין" מַעֲתִיק זֶה טוֹעָה הוּא כִּי חֲלִילָה וְחַס לִר' נַחֲמָן שִׁיעֵטָר עֲצָמוֹ בַּתּוֹאֵר סָבָא דְסָבִין הַנֶּאֱמָר עַל בַּחֲי' א"א. כֵּתֵר עֲלִיוֹן וְהֵם בַּגְּדֵר כַּפִּירָה ח"ו לְמַבִּין סוּדָם שֶׁל דְּבָרִים. וְדִי בַּזֶּה.)

והוסיף שיבוש על שיבוש וכתב "כי עיקר תיקון העוונות תלוי בהתקשרות לצדיקים היינו שצריכים לשמוע להם ולקבל עלינו בלב אמת שלא לחזור על אלו החטאים ח"ו, וכמו שפסק הרמב"ם בהל' תשובה, פ"ב ה"ב, שעיקר התשובה שיעזוב החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו ויגמור בלבו שלא יעשהו עוד וכו'. ולפיכך צריכים לקבל עלינו בלב אמת שלא לחטא עוד, ולקשר עצמינו לצדיקי האמת ולקבל מהם עצת אמת ולומר מזמורים אלו, וזו האמונת חכמים ובחי' ההתקשרות אליהם היא זכות נפלא ונורא למעלה מכל הזכויות, וכמו שאמר בלקו"מ ס"א שע"י אמונת חכמים יכולין להוציא משפטינו לאור. והוא בסוד הכתוב משלי ט"ז, י"ד : ואיש חכם יכפרנה, היינו שיש כח לתלמיד חכם לכפר לקו"מ ד': כי בזכות הצדיק האמת יכולים לזכות לכפרת כל העוונות. ובפרט כשזוכים לשוב בתשובה ולהתוודות במקום קבורתם של הצדיקים, שאז הוידוי הוא בשלמות". עכ"ל. לא ידעתי היכן מצא עיקר זה הסותר לכל מה שכתב בליקוטי מוהר"ן שהבאתי לעיל. ומחק כל עניין תיקוני תשובה שהצריכום האריז"ל ור' נחמן גם לתלמיד חכם שתורתו אומנותו. ומה ענין התקשרות לצדיקים ולכפרת עוונות ובמה יש לשמוע להם באופן מיוחד יותר מאשר לדברי התורה וחז"ל. ולמה רק על קבר הצדיק הוידוי הוא בשלמות, ומה ענין זה קשור לפסקו של הרמב"ם בהלכות תשובה שהבאתי בסמוך.

האם הרמב"ם כתב על התקשרות לצדיקים כתנאי לתשובה. דברים אלו מראים שמחבר זה תלי תניא בדלא תניא. וקרובים דבריו לדברי הנוצרים שאמרו שאותו האיש לוקח עוונותיהם ומכפר על מעשיהם ולא אלה חלק יעקב ח"ו. וציין לדברי ר' נחמן שכתב שהצדיק מעורר עליו רחמים ונותן לו עצת אמת איך לשוב בתשובה, ולא הבין שבזה הוא סותר כל בניינו ואת מה שלעג על התשובה של בני אדם ושמכפר הצדיק עבורם. וכן הוא בדין, שבזכות צדיק האמת אפשר לזכות לאמונה ולתשובה וכמ"ש בלקוטי מוהרן תורה ז'. אבל לא לכפרת עוונות, ח"ו. ור' נחמן שמאריך בספרו בגודל הענין של ההתקשרות לצדיק לא כתב ואפילו ברמז דברי הבאי כאלה ח"ו. בא וראה לשונו הטהור בליקוטי מוהר"ן אות ק"כ שכתב, "הענין מה שצריכין לנסע להצדיק, ולא די בספרי מוסר מפרש בתורה: "ויאמר ה' אל משה כתב זאת זכרון בספר ושם באזני יהושע" כי אף שאמר לו לכתוב בספר, אף על פי כן לא הסתפק בזה וצוה לו, ושם באזני יהושע, שיזכר עמו פה אל פה כי העקר מה ששומעין מפה הצדיק וכמו שאמרו במדרש על פסוק: "שמע ישראל היום אתה עובר את הירדן" וכו' וזה לשונו, מה ראה לומר להם כן שאין שמע ישראל רבנין אמרי למה הדבר דומה, למלך שקדש מטרונה בשני מרגליות אבדה אחת מהן אמר לה המלך אבדת אחת, שמרי את השנייה כך קדש הקדוש ברוך הוא את ישראל בנעשה ונשמע אבדו את נעשה ונשמע את העגל אמר להן משה אבדתן נעשה שמרו נשמע הוי שמע ישראל. עד כאן לשון המדרש ועל כן כשלומד מתוך הספר שהוא בחינת עשייה, שהוא בחינת נעשה אין בזה פת כל כך לעורר אותו כי ישראל אבדו את הנעשה אבל כששומע מפה הצדיק, הוא בחינת נשמע

שְׁנֵה הַפֶּתֶר נִשְׁאַר לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל פְּנֵ"ל. עד כאן לשונו. והבן ענין ההתקשרות לצדיק ותוצאותיו. והאומר שהוא תקון כללי לכל העוונות הוא בגדר מונע אנשים מלעשות תשובה שלימה שענשו חמור עד אין קץ. ואסור להאמין בדמיונותיו ותעתועיו, ויש לגנוז הספר משום "אל תשכן באהליך עוולה".

סיכומו של דבר: הכלל העולה הוא, שהתקון הכללי שתקן ר' נחמן, מפורש שלא תקנו אלא למקרה לילה ולא לשום פגם ברית אחר מלבד זה, וכל האומר שהוא תקון לכל העוונות, הוא טועה, מטעה, מחטיא את הרבים ומונע מעם ישראל לעשות תשובה כהלכתה על עוונותיהם. ואוי לו, ואוי לנפשו, והדבר נכון לכל אדם קטן או גדול במעלה, אדם פשוט או תלמיד חכם, וכן האומרים שלדור שלנו לא שייך צומות ותעניות, סותרים את דברי ר' נחמן ואת דברי רבותינו הגדולים מדורות שעברו ועד דורינו. וכן ראינו ומצאנו אנשים שעשו צומות תעניות פדיונות וידוי דברים וחייהם השתנו לבלתי הכר והיסורים שבאו עליהם נפסקו וחייהם התמלאו באושר ושמחה ועבודת השם בעוצמה גדולה, וכל אדם (המדובר באדם בריא כמובן!) יכול לקבל על עצמו תענית פעם פעמיים בחודש, ולא רק שהדבר אינו מזיק אלא הדבר מועיל לנקיון הגוף מרעלים וכדו' עפ"י חכמי הרפואה.

וכן הבטחתו של רבינו בפני שני עדים וכו', למקום מנוחתו ויעשו תשובה ויאמרו תקון זה שיעזור להם וכו' אינו אלא לעוון זה בלבד של מקרה לילה כפי שהוא בעצמו מפרש

מילה במילה ללא צורך בפירושים של אנשים שיפרשו את דבריו.

ותהיה זכות זו של רבינו נחמן וכל הצדיקים שבכל הדורות תעמוד לנו ולזרענו שנזכה לעשות תשובה שלמה מתוך גחתי ושמחה וכל טוב, אמן סלה